METSÄTALOUS

Taimien hintataso on ollut sama jo 14 vuotta, vaikka öljyn ja sähkön hinta on noussut. **TOIMITUSJOHTAJA TERO KAUPPINEN, TAIMI-TAPIO**

Metsätilojen pieni koko vaikeuttaa teollisuuden toimintaa Sloveniassa

Vaikka Slovenia on Euroopan neljänneksi metsäisin maa, siellä on vain vähän puuta käyttävää teollisuutta. Puuta viedään naapurimaihin Itävaltaan ja Italiaan.

LJUBLJANA, SLOVENIA (MT)
Sloveniassa on valtavasti metsänomistajia. Valtaosa metsätiloista on kuitenkin pieniä, alle hehtaarin suuruisia. Kun hakattavaa on vain muutamia runkoja kerrallaan, puukauppoja on vaikea solmia.

Metsäteollisuutta syntyykin tavallisesti sinne, mistä puuta on tasaisesti saatavilla – ei siis Sloveniaan.

Edes metsähaketta käyttävät energialaitokset eivät menesty Sloveniassa.

”Slovenian isoin hiiltä ja puuta käyttävä CHP-laitos sijaitsee pääkaupungissa Ljubljanassa. Laitos käyttää noin 60 000 tonnia haketta vuodessa, mutta kaikki on tuontitavaraa Kroatiasta”, Slovenian metsäntutkimuslaitoksessa työskentelevä tohtori **Nike Krajnc** kertoo.

Pienessä mittakaavassa slovenialaista puuta kyllä käytetään lämmitykseen. Fossiilisten polttoaineiden hinnan nousu on lisännyt puulämmityksen suosiota kodeissa.

Itävallassa sahatavaraa, Italiassa huonekaluja

Slovenian metsistä hakataan vuosittain noin 4 miljoonaa kuutiometriä puuta. Määrästä lähes puolet, 1½–2 miljoonaa kuutiota, viedään jalostamattomana ulkomaille.

Valtaosa viennistä suuntautuu kahteen naapurimaahan: Itävaltaan ja Italiaan.

Itävallassa on suuria sahoja, jotka tarvitsevat havutukkia ja ostavat sitä naapurimaista. Italiassa taas on huonekaluteollisuutta ja pellettien tuotantolaitoksia.

Kummassakin maassa metsänomistajalle maksetaan puusta parempi hinta kuin Sloveniassa.

Vielä Jugoslavian aikaan Sloveniassa oli useita sahoja ja huonekalutehtaita.

”Silloiset huonekalutehtaat toimivat sahojen yhteydessä. Kun huonekalutehdas kaatui, myöskään saha ei voinut jatkaa toimintaansa”, Krajnc kertoo.

Vasta viime vuosina Sloveniassa on alettu pohtia, miten puulle löydettäisiin uudenlaista käyttöä – ja mieluiten sellaista, joka ei kilpailisi samoista markkinoista naapurimaiden kanssa.

”Erilaisten komposiittien valmistaminen olisi yksi mahdollisuus”, Krajnc pohtii.

”Yhtiöt eivät kuitenkaan halua käyttää rahaa tuotekehitykseen. Ne pyrkivät saavuttamaan voittoja mahdollisimman nopeasti.”

Metsänomistajien syytä lisätä yhteistyötä

Jos metsänomistajalla on puoli hehtaaria metsää, metsällä tuskin on suurta taloudellista merkitystä. Siitä huolimatta monikaan ei ole valmis myymään suvulta perimäänsä tilaa vaan pitää sen sitkeästi hallussaan.

Metsätilojen keskikoko pysyy toisin sanottuna pienenä.

”Metsänomistajalle, jolla on 10–30 hehtaaria metsää, yhteistyöstä toisten metsänomistajien kanssa voisi olla apua. Mutta täkäläiset metsänomistajat eivät luota toisiinsa. He pelkäävät, että toinen hyötyy yhteistyöstä heitä itseään enemmän”, Krajnc kuvaa.

Kymmenisen vuotta sitten Sloveniaan perustettiin metsänomistajien yhdistys. Toiminta on kuitenkin pienimuotoista, sillä yhdistykseen kuuluu nyt noin 3 500 henkilöä. Valtaosa jäsenistä omistaa 5–100 hehtaaria metsää.

”Yhdistyksen kautta metsänomistajat saavat tietoa esimerkiksi metsäpolitiikan muutoksista ja puun ostajista. Heille voidaan tarjota koulutusta, kursseja ja retkiä”, yhdistyksen pääsihteeri **Jože Mori** kertoo.

HELI VIRTANEN

LUVUT

Metsänomistus Sloveniassa

Slovenia on Euroopan neljänneksi metsäisin maa. Sen pinta-alasta 58 prosenttia on metsän peitossa.
Valtio omistaa 23 prosenttia metsistä, yksityiset 77 prosenttia. Jugoslaviasta itsenäistymisen jälkeen valtiolle kuuluneita metsiä yksityistettiin.
Metsänomistajia on 462 000.
Yhdellä metsänomistajalla on keskimäärin 2,5 hehtaaria metsää.
Useimmat metsätilat ovat pieniä: yli 60 prosenttia metsänomistajista omistaa vähemmän kuin yhden hehtaarin, noin 30 prosenttia 1–5 hehtaaria, 7 prosenttia 5–30 hehtaaria ja vain yksi prosentti vähintään 30 hehtaaria.
Valtaosa metsistä kuuluu siitä huolimatta suurmetsänomistajille.

Koivun kova kysyntä yllätti Taimi-Tapion

Koivun taimia on kysytty Taimi-Tapion taimitarhoilta odotettua enemmän. Pulaa on paikattu lisäämällä kesän tuotantomäärää. Mäntyä ja kuusta on tarjolla yllin kyllin.

”Koivun hyvä menekki on ollut pikkuinen yllätys”, sanoo Taimi-Tapion toimitusjohtaja **Tero Kauppinen**.

Suuria ongelmia ei kuitenkaan ole syntynyt, sillä koivun taimia pystytään halukkaille toimittamaan myöhemmin kesällä.

”Kesäkoivua on lisätty, kun huomattiin, että koivua menee enemmän kuin sopimuksia on tehty.”

Koivun kysyntäpiikin Kauppinen arvelee olevan monen syyn summa. ”Hirvituhoja on kenties saatu hieman asioihin, mikä on rohkaissut koivun istutuksiin.”

Mäntypulasta väärää tietoa

Kevään istutuskausi on Etelä- ja Keski-Suomessa pari viikkoa normaalista myöhässä. Taimi-Tapion tarhoilta toimitukset asiakkaille alkoivat vasta viime viikolla.

Kauppinen on hieman ihmetellyt asiakkaiden piirissä liikkuvia huhuja mäntypulasta.

”Meiltä löytyy myymätöntä mäntyä hyvin, ja sitä pystytään toimittamaan välittömästi. Huhu pulasta ei pidä paikkaansa.”

Myös kuusta riittää kaikille istuttajille, Kauppinen vakuuttaa.

Taimi-Tapion tuotannosta 80 prosenttia on kuusta ja 16–17 prosenttia mäntyä. Koivun osuus jää muutamaan prosenttiin. Lisäksi tarhoilla kasvatetaan jonkin verran lehtikuusen ja tammen taimia.

”Päätuotteemme on kaksivuotias kuusi. Niitä on kuusen taimista hieman yli puolet”, Kauppinen sanoo.

Kaikki männyn taimet myydään asiakkaille yksivuotisina. Isoja kaksivuotisia mäntyjä kasvatetaan vain, jos asiakas erikseen haluaa.

Kaikki taimet ovat paakkutaimia. Paljasjuuristen tuotanto loppui jo kuusi vuotta sitten.

Hinnat ennallaan

Taimien hintoihin ei ole tullut muutoksia viime vuodesta.

”Taimien hintataso on ollut sama jo 14 vuotta, vaikka öljyn ja sähkön hinta on noussut. Metsänomistajalle on mennyt se hyöty, mitä tuotantoa tehostamalla on saatu”, Kauppinen sanoo.

Halvimmat taimet maksavat noin 20 senttiä kappale, työtä enemmän vaativat muutaman kymmenen senttiä enemmän. Tarkkoja hintoja Kauppinen ei paljasta, vaan pitää ne liikesalaisuuksina.

Taimi-Tapion tuotannosta 80 prosenttia on kuusen taimia.

Taimi-Tapion asiakkaita ovat metsäteollisuus ja metsänhoitoyhdistykset, jotka myyvät taimet edelleen metsänomistajille.

Taimi-Tapio tuottaa vuosittain noin 30 miljoonaa tainta, mikä on viidennes Suomen koko tuotannosta.

Omistajan vaihdos helpottaa toimintaa

Taimi-Tapion omistajat vaihtuivat huhtikuun puolivälissä, kun Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, Suomen metsäkeskus ja Tornator myivät yhtiön sen toimivalle johdolle: toimitusjohtaja Tero Kauppiselle ja markkinointipäällikkö **Matti Katajistolle**.

Taimi-Tapio ylsi viime vuonna niukasti voitolliseen tulokseen. Kauppisen mukaan viimeksi kuluneen 14 vuoden aikana tulos on ollut kolmena vuonna tappiollinen.

Velkasaneeraukseen yhtiö ajautui 1996. Kauppinen aloitti Taimi-Tapiossa 1999.

Uusi omistuspohja antaa Kauppisen mukaan paremmat mahdollisuudet liiketoiminnan kehittämiseen, kun aiemmat lainsäädäntöön kirjatut rajoitteet eivät enää hankaloita toimintaa.

”Itse taimituotantohan tässä ei välttämättä muutu, mutta nyt siirrytään kaikilta puitteilta ihan normaaliin liiketoimintaan”, Kauppinen sanoo.

JUHA KAIHLANEN

» Halvimmat taimet maksavat noin 20 senttiä kappale, työtä enemmän vaativat muutaman kymmenen senttiä enemmän.

YRITYS

Taimi-Tapiolta viidennes taimista

Taimi-Tapio tuottaa vuosittain 30 miljoonaa metsäpuun taimea, mikä on viidennes Suomen koko tuotannosta.
Taimitarhat sijaitsevat Alastaron Virttaalla, Heinolan Vierumäellä ja Imatran Ukoniemessä.
Yhtiö tarjoaa työtä noin 60 henkilötyövuotta. Kausivaihtelu on suurta.
Liikevaihtoa kertyy 4,5 miljoonaa euroa vuodessa.
Osakkeista kaksi kolmasosaa omistaa Tero Kauppinen ja kolmanneksen Matti Katajisto.

Huonekalutehdas luottaa kotimaiseen

HRPELJE-KOZINA, SLOVENIA (MT)
Sahatavarakuorma odottaa purkamista Mizarstvo Bolčičin huonekalutehtaan edustalla. Kuorma on ainoa merkki siitä, että kylässä toimii yli 25 henkilöä työllistävä huonekalutehdas – niin hyvin tehdas naamioituu katukuvaan.

Huonekalutehdas käyttää pääosin slovenialaista puuta, jonka se saa sahattuna välittäjältä. Pieni osa puusta tulee Kroatiasta ja Bosniasta.

”Puun hankkiminen Sloveniasta on kannattavaa. Puun hinta on täällä alhaisempi kuin naapurimaissa, ja pystyn tarkkailemaan puuerien laatua. Lisäksi kuljetuskustannukset pysyvät matalina”, toimitusjohtaja **Mitja Bolčič** kertoo.

Mizarstvo Bolčič valmistaa huonekaluja etenkin kirsikkapuusta. Muita kalusteisiin käytettyjä puulajeja ovat saarni, tammi ja pähkinäpuu.

”Pähkinäpuu on erikoistuote. Sitä kasvaa metsissä siellä täällä, yksittäisiä kappaleita. Hinta nousee helposti, jos sitä hankkii välikäsien kautta. Siksi ostan pähkinäpuun usein suoraan metsänomistajilta. Isoista määristä ei kuitenkaan ole kyse, vaan 10:stä tai 20 rungosta vuodessa”, Bolčič kertoo.

Kysyntä romahti

Pienessä Klanec pri Kozinin kylässä toimivalla huonekalutehtaalla on pitkät perinteet.

Bolčičin isoisä perusti yhtiön vuonna 1934, ja Bolčičin isä jatkoi toimintaa 1960-luvulla. Kun isä kuoli työtapaturmassa vuonna 1981, yhtiö siirtyi Mitja Bolčičin haltuun. Siihen aikaan Slovenian puunjalostusteollisuus oli voimissaan.

”Huonekaluteollisuuden buumi oli 1970-luvulla. Tuotanto kasvoi, ja brändimme tunnettiin koko Jugoslavian alueella.”

Jugoslavian sota romahdutti markkinat 1990-luvun alussa. Muutamassa vuosikymmenessä puunjalostusteollisuuden työntekijämäärä on tippunut noin 40 000:sta 12 000:een.

Kun vienti entisen Jugoslavian alueelle tyssäsi, Bolčič aloitti yhteistyön saksalaisen huonekaluliikkeen kanssa ja sai yhtiönsä jälleen kasvuun.

2000-luvun puolella on ollut vaikeampaa. ”3–5 viime vuoden aikana kilpailukyky on muodostunut ongelmaksi. Työvoimakustannus on Sloveniassa korkea moniin Itä-Euroopan maihin verrattuna.”

Brändiin paljon rahaa

Mizarstvo Bolčičin huonekalut ovat tunnettuja Sloveniassa. Niiden hinta on kuitenkin melko korkea, ja tuotantoerät ovat usein vain muutamia kappaleita.

”Oman brändin tunnetuksi tekeminen vaatii rahaa”, Bolčič toteaa.

Viime vuosina Sloveniassa on kärsitty talouskriisistä. Myös Bolčičin oli tarkoitus laajentaa yhtiötään, mutta suunnitelmat oli pantava jäihin, kun rahoitusta ei järjestynyt.

”Viime vuodet liikevoitto on ollut lähellä nollaa.”

Nyt Bolčič toivoo, että vienti ulkomaille lähtisi vetämään entistä paremmin. Vientiä on Britanniaan ja Saksaan. Jotta tuotteita saataisiin menemään myös muihin maihin, kohdalle pitäisi osua sopivia välikäsiä.

Viime aikoina Bolčič on aloittanut yhteistyön muutamien slovenialaisten suunnittelijoiden kanssa, ja hän on yhteistyön tuloksiin tyytyväinen. ”Pyrimme kehittämään uudenlaisia huonekaluja ja uudenlaista suunnittelua.”

HELI VIRTANEN

”Yhteistyö slovenialaisten suunnittelijoiden kanssa on tuottanut tulosta, ja monissa huonekaluissa on hauskoja yksityiskohtia”, kertoo toimitusjohtaja Mitja Bolčič.

HELI VIRTANEN

Rafael Sihkovič valmistaa taulunkehyksiä kirsikkapuusta.

Sähkölinjojen myrskytuhoja torjutaan hankkeella

Metsäkeskus on käynnistänyt Pohjois-Pohjanmaalla EU-hankkeen, jolla varaudutaan tuuli- ja lumituhoihin sähkölinjoilla ja junaradoilla.

Tavoitteena on ehkäistä puuston aiheuttamia sähkönjakelun ja liikenteen keskeytyksiä ja nopeuttaa korjaustoimia.

Hankkeen taustalla ovat viime vuosikymmenien myrskyt, jotka ovat kaataneet satojatuhansia kuutioita puuta linjoille ja aiheuttaneet laajoja häiriöitä sähkönjakeluun koko maassa.

Hankkeella varaudutaan sään ääri-ilmiöiden lisääntymiseen ilmastonmuutoksen seurauksena. Lisäksi lainsäädäntö on muuttumassa niin, että sähköverkkoyhtiöiden on panostettava entistä enemmän säävarmaan verkkoon, Metsäkeskus kertoo.

Hankkeessa hyödynnetään laserkeilauksella hankittua aineistoa puustosta sekä Metsäkeskuksen keräämää metsävaratietoa.

Aineiston pohjalta verkkoyhtiöt ja liikennevirasto voivat lähettää linjaraivaajia suoraan riskialttiisiin kohteisiin. Lisäksi maanomistajia opastetaan vahvistamaan metsiä hoitohakkuiden yhteydessä. MT